

**Національний університет «Чернігівський колегіум»
імені Т. Г. Шевченка
Навчально-науковий інститут історії
та соціогуманітарних дисциплін
імені О. М Лазаревського**

СИЛАБУС

навчального курсу

ФІЛОСОФІЯ ІСТОРІЇ

Спеціальність – 033 Філософія

Освітній ступінь – бакалавр

Форма навчання – денна

Форма підсумкового контролю – екзамен

Викладач – Царенок Андрій Вікторович – доктор філософських наук,
доцент кафедри філософії та культурології

Тел.: 0665448285

E-mail: tsarenok-sever@ukr.net

Години консультацій: щосереда 13.00-14.00 (210 кабінет, з
можливістю дистанційної роботи на платформах ZOOM та Google-
class).

Чернігів 2021 – 2022

Освітньо-кваліфікаційна програма	
Кількість кредитів	5
Рік навчання	4
Семестр	7
Компонент освітньої програми	Обов'язковий компонент (ОК)
Мова викладання	Українська
Формат курсу	Денна форма навчання
Опис дисципліни	
Загальна кількість годин	150
Обсяг курсу	Денна форма: 40 годин аудиторних (з них: 20 годин лекцій; 20 годин практичних занять), 110 години самостійної роботи.
Мета курсу	Метою викладання навчальної дисципліни «Філософія історії» є ґрунтовне ознайомлення студентів із різними історіософськими традиціями, сприяння розвитку їхнього вміння логічно мислити, вміння вести діалог, дискусію та гідну полеміку, а також сприяння моральному й соціальному розвитку студентського загалу.
Електронний ресурс	Zoom. Google Classroom.
Формування програмних компетентностей	<p>Загальні компетентності: ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу. ЗК2. Здатність вчитися й оволодівати сучасними знаннями. ЗК3. Здатність до пошуку та аналізу інформації з різних джерел.</p> <p>Спеціальні (фахові, предметні) компетентності: СК3.Здатність використовувати в професійній діяльності знання про розвиток основних філософських ідей, учень та напрямків. СК5.Здатність аналізувати сучасні філософські проблеми та вчення.</p>
Програмні результати навчання	<p>ПР1. Розуміти сенс філософії, її місце в системі культури. ПР2. Розуміти розмаїття та специфіку філософських дисциплін, знати філософську термінологію. ПР3.Знати основні етапи, напрямки в історії світової тавітчизняної філософії. ПР15.Мати навички ведення інтелектуальних дискусій на засадах діалогу, відкритості й толерантності. ПР18. Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової</p>

	<p>літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати.</p> <p>ПР19. Використовувати у професійній діяльності розуміння основ людського мислення, застосовувати методи класичної і неklasичної логіки, будувати систему доведень і спростувань.</p>
--	--

Програма та структура навчальної дисципліни												
Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усьог о	у тому числі					усьог о	у тому числі				
л		с	ла б.	нд .	с. р.	л		с	лаб.	нд.	с. р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Теоретичний вимір філософії історії												
Тема 1. Вступ до вивчення філософії історії	16	4	2			10						
Тема 2. Історичний процес як предмет філософії	40	6	4			30						
Разом за змістовим модулем 1	56	10	6			40						
Змістовий модуль 2. Історія аксіологічних уявлень людства												
Тема 4. Історіософські вчення Давнього світу		2				5						
Тема 5. Філософія історії доби Середньовіччя		2				5						
Тема 6. Філософія історії епохи Модерну		6				10						
Тема 7. Історіософські концепції ХІХ – поч. ХХІ ст.			8			30						
Тема 8. Історіософські пошуки на теренах України			6			20						

Разом за змістовим модулем 2		10	14			70							
Разом	150	20	20			110							

Літературні джерела

Основна література

1. Філософія: природа, проблематика, класичні розділи: навч. посіб. для студ. ВНЗ / за ред. Г. І. Волинки. Київ: Каравела, 2018.
2. Бичко А. К., Бичко І. В., Табачковський В. Г. Історія Філософії: Підручник. Київ: Либідь, 2001.
3. Бойченко І. В., Бойченко М. І. Філософія історії: предмет, напрямки, детерміністські та ігрові концепції. Київ: ЦГО НАН України, 1995.
4. Бойченко, І. В. Філософія історії: Підручник для вищої школи. Харків: Прапор, 2006.
5. Бойченко, І. В. Філософія : Навч. посібник для дистанц. навч. Київ : Ун-т "Україна", 2007.
6. Бутенко А. П. Философия истории и XX столетия (эскиз новой конструкции). *Философия и общество*. 1997. № 5.
7. Вандишев, В. М. Філософія. Екскурс в історію вчень і понять : навчальний посібник для студ. ВНЗ. Київ: Кондор, 2006.
8. Гобозов И. А. Введение в философию истории. Москва: Гуманитарное знание, 1993.
9. Гуревич А. Я., Харитонович Д. Э. История средних веков. Москва: Интерпракс, 1995.
10. Ивин А. Введение в философию истории: Уч. пособ. Москва: Владос, 1997.
11. Петрушенко, В. Л. Філософія : курс лекцій: навч. посіб. для вузів. Київ : Каравелла, 2002.
12. Філософія : навч. посіб. для студ. і аспір. вузів / за ред. І. Ф. Надольного. Київ : Вікар, 2011.
13. Філософія: природа, проблематика, класичні розділи: хрестоматія: навч. посіб. для студ. ВНЗ / за ред. Г.І. Волинки. Київ : Каравела, 2010.
14. Щерба, С. П., Заглада, О. А. Філософія: підруч. для студентів. Київ : Кондор, 2015.

Додаткова

1. Бибииков М. В. Историческая литература Византии. Санкт-Петербург: Алетейя, 1998.
2. Арон Р. Вступ до філософії історії: Есе про межі історичної об'єктивності [пер. з франц. О. Йосипенко]. Київ, 2005.
3. Гобозов И. А. Смысл и направленность исторического процесса. Москва: Изд-во Московского ун-та, 1987.
4. Гошовський М. М., Кучерявий І. Т. Ідея прогресу в соціальній філософії. Київ, 1993.
5. Губман Б. Л. Смысл истории. Очерки современных западных концепций. Москва: Наука, 1991.
6. Гулыга А. Кант. Москва: Молодая гвардия, 1981. URL: https://platona.net/load/knigi_po_filosofii/istorija_nemeckaja_klassicheskaja/gulyga_a_v_kant_1981/12-1-0-3451

7. Гулыга А. Немецкая классическая философия. Москва: Мысль, 1986. URL: http://www.mts.edu.27.ru/biblio/Phil/colection/pdf/1986_gulyga.pdf
8. Гулыга А. В. Эстетика истории. Москва: Наука, 1974.
9. Димитрова Л. М. Філософія історії: від Полібія до Гумільова. Київ: ІЗМН, 1997.
10. Емар М. Фах і покликання історика. *Філософська і соціологічна думка*. 1995. № 5–6 .
11. Еремін І. П. Лекции и статьи по истории древней русской литературы. Ленинград: Издательство Ленинградского университета, 1987. 327 с.
12. Карсавин Л. П. Философия истории. Санкт-Петербург: Комплект, 1993.
13. Колінгвуд Р. Дж. Ідея історії. Київ: Основи, 1996.
14. Кримський С. Б. Під сигнатурою Софії. Київ: Києво-Могилянська академія, 2008.
15. Майоров Г. Г. Формирование средневековой философии. Москва: Мысль, 1979.
16. Мащенко С. Т. Апологія Пантелеймона Куліша. Чернігів: «Десна-Поліграф», 2020.
17. Мащенко С. Т. Любов до мудрості і віра. Чернігів: РВК «Деснянська правда», 2006.
18. Мащенко С. Т. Філософські обрії Олександра Довженка. Чернігів: «Чернігівські обереги», 2004.
19. Федорова М. М. Классическая политическая философия. Москва: Изд-во «Весь мир», 2001.
20. Чижевський Д. І. Історія української літератури. К. : Академія, 2003.

Першоджерела

1. Августин Аврелий. О граде Божиим. URL: https://azbyka.ru/otechnik/Avrelij_Avgustin/o-grade-bozhem/
2. Аристотель. Сочинения: в 4-х т. Т. 4. Москва: Мысль, 1983.
3. Бердяев Н. Смысл истории. Москва: Мысль, 1990.
4. Вико Дж. Основания новой науки об общей природе наций. Москва-Киев, 1994. С. 377–460.
5. Виндельбанд В. Избранное: Дух и история. Москва: Юрист, 1995. URL: https://platona.net/load/knigi_po_filosofii/neokantianstvo/vindelband_v_izbrannoe_dukh_i_istorija/66-1-0-3454
6. Вольтер. Философия и методология истории. *Историки и история: жизнь, судьба, творчество: В 2-х т.* Москва: Остожье, 1997. Т. 1.
7. Гегель Г. В. Ф. Лекции по философии истории [пер. с нем. А. М. Водена]. Санкт-Петербург, 2000.
8. Гердер И. Г. Идеи к философии истории человечества. Москва: Наука, 1977.

	<p>9. Данилевский Н. Я. Россия и Европа. Москва: Книга, 1991. С. 85–125; 471–480.</p> <p>10. Иоанн (Максимович), свят. Илиотропион. URL: https://mybook.ru/author/svyatitel-ioann-maksimovich/iliotropion-ili-soobrazovanie-chelovecheskoj-voli/read/</p> <p>11. Історія філософії України: Хрестоматія. Київ: Либідь, 1993.</p> <p>12. Памятники литературы Древней Руси. Начало русской литературы. XI – начало XII века. Москва: Художественная литература, 1978. 413 с.</p> <p>13. Памятники литературы Древней Руси: XII в. Москва: Художественная литература, 1980. 704 с.</p> <p>14. Памятники литературы Древней Руси: XIII век. Москва: Художественная литература, 1981. 616 с.</p> <p>15. Платон. Держава [пер. з давньогрец. Д. Коваль]. Київ: Основи, 2000.</p> <p>16. Тойнбі А. Дослідження історії. Київ: Основи, 1995. Т. 1.</p> <p>17. Фукуяма Ф. Витоки політичного порядку. Від прадавніх часів до Французької революції [пер. з англ. Р. Корнута]. Київ: Наш формат, 2019.</p> <p>18. Шевченко Т. Кобзар. Щоденник. Харків, 2014.</p> <p>19. Шпенглер О. Закат Европы. Москва, 1993. Т. 1 . С. 131–165; 262–266.</p> <p>20. Ясперс К. Про сенс історії. <i>Сучасна зарубіжна філософія. Течії і напрями. Хрестоматія: Навч. посібник</i> / Упоряд. В. Лях, В. Пазенок. Київ: Ваклер, 1996. С. 183 – 210.</p> <p>Інформаційні ресурси в Інтернеті:</p> <p>1. Сайт Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського http://www.nbuv.gov.ua</p> <p>2. Сайт Національної парламентської бібліотеки України http://nplu.org</p> <p>3. Сайт Державної науково-технічної бібліотеки України http://www.gntb.gov.ua</p> <p>4. http://ru.wikipedia.org</p> <p>5. http://cyberleninka.ru/article/c/filosofiya</p> <p>6. http://www.bibliotekar.ru/filosofia/index.htm</p> <p>7. http://filosof.historic.ru/</p>
<p>Політика щодо академічної доброчесності.</p>	<p>При виконанні письмових робіт із використанням запозичених ідей, тверджень, відомостей надавати посилання на джерела інформації. За відсутності коректних посилань на інформаційні джерела виконані завдання не оцінюються. Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 20%. Списування під час контрольних робіт заборонені (в т. ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування.</p>
<p>Навчальні методи та техніки, які</p>	<p>Словесний (пояснення, розповідь, лекція, дискусія); наочний (ілюстрації, демонстрації); робота з книгою (читання,</p>

<p>будуть використуватися під час викладання курсу</p>	<p>конспектування, вивчення, реферування, цитування, виклад, складання плану); відео-методи (перегляд); практичний. Робота в бібліотеці та з науковими інтернет-джерелами. Підготовка презентацій, індивідуальних навчально-дослідних завдань. Аналіз відео-метаріалів. Робота в системі Zoom та GoogleClassroom.</p>																																
<p>Оцінювання</p>	<p style="text-align: center;">Шкала оцінювання</p> <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th data-bbox="564 439 722 568" rowspan="2">Сума балів за всі види навчальної діяльності</th> <th data-bbox="722 439 855 568" rowspan="2">Оцінка за шкалою ECTS</th> <th colspan="2" data-bbox="855 439 1426 479">Оцінка за національною шкалою</th> </tr> <tr> <th data-bbox="855 479 1139 568">для екзамену, курсової роботи (проекту), практики</th> <th data-bbox="1139 479 1426 568">для заліку</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td data-bbox="564 568 722 609">90 – 100</td> <td data-bbox="722 568 855 609">A</td> <td colspan="2" data-bbox="855 568 1426 609" style="text-align: center;">відмінно</td> </tr> <tr> <td data-bbox="564 609 722 649">83 – 89</td> <td data-bbox="722 609 855 649">B</td> <td colspan="2" data-bbox="855 609 1426 649" style="text-align: center;">добре</td> </tr> <tr> <td data-bbox="564 649 722 689">75 – 82</td> <td data-bbox="722 649 855 689">C</td> <td colspan="2" data-bbox="855 649 1426 689" rowspan="3" style="text-align: center;">зараховано</td> </tr> <tr> <td data-bbox="564 689 722 730">68 – 74</td> <td data-bbox="722 689 855 730">D</td> </tr> <tr> <td data-bbox="564 730 722 770">60 – 67</td> <td data-bbox="722 730 855 770">E</td> </tr> <tr> <td data-bbox="564 770 722 810">35 – 59</td> <td data-bbox="722 770 855 810">Fx</td> <td data-bbox="855 770 1139 810" style="text-align: center;">незадовільно з можливістю повторного складання</td> <td data-bbox="1139 770 1426 810" style="text-align: center;">не зараховано з можливістю повторного складання</td> </tr> <tr> <td data-bbox="564 810 722 945">0 – 34</td> <td data-bbox="722 810 855 945">F</td> <td data-bbox="855 810 1139 945" style="text-align: center;">незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни</td> <td data-bbox="1139 810 1426 945" style="text-align: center;">не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни</td> </tr> </tbody> </table>			Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою		для екзамену, курсової роботи (проекту), практики	для заліку	90 – 100	A	відмінно		83 – 89	B	добре		75 – 82	C	зараховано		68 – 74	D	60 – 67	E	35 – 59	Fx	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання	0 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни
Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою																															
		для екзамену, курсової роботи (проекту), практики	для заліку																														
90 – 100	A	відмінно																															
83 – 89	B	добре																															
75 – 82	C	зараховано																															
68 – 74	D																																
60 – 67	E																																
35 – 59	Fx	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання																														
0 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни																														